

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

1. prosinca 2016. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Direktiva 2000/78/EZ – Jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja – Članci 1. do 3. – Zabrana svake diskriminacije na temelju invaliditeta – Postojanje ‚invaliditeta‘ – Pojam ‚trajne tjelesne, mentalne, intelektualne ili osjetilne nesposobnosti‘ – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članci 3., 15., 21., 30., 31., 34. i 35. – Otkaz radniku koji je privremeno nesposoban za rad u smislu nacionalnog prava, na neodređeno vrijeme“

U predmetu C-395/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de lo Social n° 33 de Barcelona (radni sud br. 33 Barcelona, Španjolska), odlukom od 14. srpnja 2015., koju je Sud zaprimio 22. srpnja 2015., u postupku

Mohamed Daouidi

protiv

Bootes Plus SL,

Fondo de Garantía Salarial,

Ministerio Fiscal,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (izvjestitelj) i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za M. Daouidija, G. Pérez Palomares, *abogado*,
- za Ministerio Fiscal, A. C. Andrade Ortiz,
- za španjolsku vladu, A. Gavela Llopis, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: španjolski

- za francusku vladu, G. de Bergues, D. Colas i R. Coesme, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, D. Martin i N. Ruiz García, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. svibnja 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3., 15. i 21. stavka 1., članka 30., 31. i 34. stavka 1. te članka 35. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) kao i članka 1. do 3. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69.).
- 2 Taj je zahtjev podnesen u okviru spora između, s jedne strane, Mohameda Daouidija i, s druge strane, Bootes Plus SL, Fondo de Garantía Salarial (Jamstveni zaposlenički fond, Španjolska) kao i Ministerija Fiscal (javno tužiteljstvo, Španjolska) povodom otkaza M. Daouidiju tijekom razdoblja njegove privremene nesposobnosti za rad, u smislu nacionalnog prava, na neodređeno vrijeme.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom koja je odobrena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2010/48/EZ od 26. studenoga 2009. (SL 2010., L 23, str. 35.; u daljnjem tekstu: Konvencija UN-a)(SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 66., str. 55.), u točki (e) preambule iznosi:

„Prihvaćajući da je invaliditet koncept koji se još uvijek razvija te da invaliditet nastaje kao rezultat međudjelovanja osoba s oštećenjima i prepreka koje proizlaze iz stajališta njihove okoline te iz prepreka koje postoje u okolišu, a koje onemogućuju njihovo puno i djelotvorno sudjelovanje u društvu na izjednačenoj osnovi s drugim ljudima.“

- 4 Sukladno članku 1. te konvencije, naslovljenom „Svrha“:

„Svrha ove Konvencije je promicanje, zaštita i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba s invaliditetom i promicanje poštivanja njihova urođenog dostojanstva.

Osobe s invaliditetom su one osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.“

- 5 Članak 2. navedene konvencije, naslovljen „Definicije“, u stavku 3. predviđa:

„Diskriminacija na osnovi invaliditeta’ označava svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovi invaliditeta koje ima svrhu ili učinak sprečavanja ili poništavanja priznavanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, društvenom i svakom drugom području, na ravnopravnoj osnovi s drugima. Ona uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući i uskraćivanje razumne prilagodbe.“

Pravo Unije

6 Prema uvodnim izjavama 11., 12., 15. i 31. Direktive 2000/78:

„(11) Diskriminacija na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja može ugroziti ostvarivanje ciljeva postavljenih Ugovorom o EZ-u, a posebice postizanje visoke razine zaposlenosti i socijalne zaštite, podizanje životnog standarda i kvalitete života, gospodarsku i društvenu koheziju i solidarnost te slobodno kretanje osoba.

(12) Stoga bi, na cijelom području Zajednice, svaka izravna ili neizravna diskriminacija na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja, u pogledu područja koja obuhvaća ova Direktiva, trebala biti zabranjena na cijelom području Zajednice. [...]

[...]

(15) Procjena činjenica na temelju kojih je moguće izvesti zaključak o postojanju izravne ili neizravne diskriminacije je pitanje u nadležnosti nacionalnih pravosudnih ili drugih nadležnih tijela, u skladu s pravilima nacionalnog prava ili prakse. Takva pravila posebice omogućuju utvrđivanje neizravne diskriminacije svim sredstvima, uključujući statističke dokaze.

[...]

(31) Pravila o teretu dokazivanja moraju se prilagoditi kod očite diskriminacije, a da bi se načelo jednakog postupanja moglo učinkovito primijeniti, teret dokazivanja mora se vratiti na tuženika, ako su podneseni dokazi o takvoj diskriminaciji. Međutim, tuženik nije dužan dokazivati da tužitelj pripada određenoj vjeri ili ima određena uvjerenja ili invaliditet ili je određene dobi ili određenog spolnog opredjeljenja.“

7 Članak 1. te direktive, naslovljen „Svrha“, propisuje:

„Svrha ove Direktive je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, kako bi se u državama članicama ostvarila primjena načela jednakog postupanja.“

8 U članku 2. navedene direktive naslovljenom „Naknade“, u stavcima 1. i 2. predviđeno je:

„1. Za potrebe ove Direktive ‚načelo jednakog postupanja‘ znači nepostojanje bilo kakve izravne ili neizravne diskriminacije na temelju bilo kojeg od razloga iz članka 1.

2. Za potrebe stavka 1.:

(a) smatra se da se radi o izravnoj diskriminaciji u slučaju kada se prema jednoj osobi postupa lošije nego prema drugoj osobi ili je došlo do takvog postupanja ili je moglo doći do takvog postupanja u sličnim situacijama, zbog bilo kojeg od razloga iz članka 1.;

(b) smatra se da se radi o neizravnoj diskriminaciji u slučaju kada kakva naizgled neutralna odredba, mjerilo ili postupanje dovede u neravnopravan položaj osobe određene vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja, u usporedbi s ostalim osobama, osim u sljedećim slučajevima:

i. ako su ta odredba, mjerilo ili postupanje objektivno opravdani legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primjerena i nužna; ili

- ii. ako je, u pogledu osoba s invaliditetom, poslodavac ili bilo koja osoba ili organizacija na koju se ova Direktiva primjenjuje, dužna u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, poduzeti odgovarajuće mjere u skladu s načelima iz članka 5., kako bi se uklonili nedostaci koje uzrokuje takva odredba, mjerilo ili postupanje.“

9 Članak 3. te iste direktive, naslova „Područje primjene“, propisuje u stavku 1. točki (c):

„U granicama nadležnosti prenesenih na Zajednicu, ova se Direktiva primjenjuje na sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, u odnosu na:

[...]

(c) zapošljavanje i uvjete rada, uključujući otkaze i plaće“.

10 U članku 10. Direktive 2000/78, naslovljenom „Teret dokaza“, u stavcima 1., 2. i 5. predviđeno je:

„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere u skladu sa svojim nacionalnim pravosudnim sustavima, kojima osiguravaju da je teret dokaza da nije bilo povrede načela jednakog postupanja na strani tuženika, u slučajevima kada osobe koje smatraju da im je nanesena nepravda, jer na njih nije primijenjeno načelo jednakog postupanja, iznesu pred sudom ili drugim nadležnim tijelom, činjenice iz kojih se može pretpostaviti da je došlo do izravne ili neizravne diskriminacije.

2. Stavak 1. ne sprječava države članice da donesu pravila o dokazivanju, koja su povoljnija za tužitelja.

[...]

5. Države članice ne moraju primjenjivati stavak 1. na postupke u kojima je sud ili nadležno tijelo dužno ispitati činjenično stanje.“

Španjolsko pravo

11 Članak 9. stavak 2. Ustava propisuje:

„Na javnim vlastima je da stvore uvjete koji omogućuju učiniti stvarnima i djelotvornima slobodu i jednakost pojedinca i skupina čiji je dio, da uklone prepreke koje sprečavaju ili ometaju njihovo ostvarenje i da olakšaju sudjelovanje svih građana u političkom, gospodarskom, kulturnom i društvenom životu.“

12 Člankom 14. tog ustava određuje se:

„Španjolci su jednaki pred zakonom, i ne može doći do diskriminacije zbog rođenja, rase, spola, vjere, mišljenja ili bilo kojeg drugog osobnog ili socijalnog uvjeta ili okolnosti.“

13 Člankom 15. spomenutog ustava određeno je:

„Svaka osoba ima pravo na život te tjelesni i moralni integritet. Nitko ne smije, ni u kojem slučaju, biti podvrgnut mučenju, neljudskom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Smrtna kazna se ukida, osim u slučaju odredaba predviđenih u vrijeme rata vojnim kaznenim zakonima.“

14 Članak 55. Real Decreto Legislativo 1/1995, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (Kraljevski zakonodavni dekret 1/1995 kojim se potvrđuje izmijenjeni tekst Zakona o statutu radnika) od 24. ožujka 1995. (BOE br. 75, od 29. ožujka 1995., str. 9654.) u verziji primjenjivoj u vrijeme nastanka činjenica iz glavnog postupka (u daljnjem tekstu: Statut radnika) u stavcima 3. do 6. glasi kako slijedi:

„3. Otkaz može biti zakonit, nezakonit ili ništav.

4. Otkaz je zakonit kada je dokazana povreda koju poslodavac navodi u odluci o otkazu. Nezakonit je u protivnom slučaju ili kada nisu poštovani formalni zahtjevi iz stavka 1. ovog članka.

5. Svaki otkaz koji za razlog ima jedan od uzroka diskriminacije zabranjen ustavom ili zakonom, ili koji uzrokuje povredu temeljnih prava i javnih sloboda priznatih radniku, ništav je. [...]

6. Učinak ništavog otkaza sastoji se u tome da se radnik odmah vraća na posao te mu se isplaćuju neisplaćene plaće.“

15 Članak 56. stavak 1. navedenog statuta glasi:

„Kada se utvrdi da je otkaz nezakonit, poslodavac mora u roku od pet dana od dostave presude vratiti radnika na posao ili mu isplatiti otpremninu koja je jednaka plaći za 33 dana rada za svaku godinu radnog staža, pri čemu se razdoblja kraća od jedne godine obračunavaju prema broju navršenih mjeseci rada tako da ukupni iznos otpremnine ne može biti veći od 24 mjesečne plaće. Isplata otpremnine dovodi do prestanka ugovora o radu koji stupa na snagu od datuma stvarnog prestanka rada.“

16 Članak 96. stavak 1. Ley 36/2011, reguladora de la jurisdicción social (Zakon 36/2011 o nadležnosti u sporovima o socijalnoj sigurnosti) od 10. listopada 2011. (BOE br. 245, od 11. listopada 2011., str. 106584.), predviđa:

„Kada tužitelji navodi dopuštaju zaključiti da postoje ozbiljne indicije diskriminacije utemeljene na spolu, spolnoj orijentaciji ili identitetu, rasnom ili etničkom podrijetlu, vjeri ili uvjerenju, invaliditetu, dobi, zlostavljanju ili bilo kojoj drugoj vrsti povrede temeljnog prava ili javne slobode, na tuženiku je da pruži objektivno i razumno, dovoljno potkrijepljeno opravdanje, usvojenih mjera i njihove proporcionalnosti.“

17 Članak 108. stavci 1. i 2. tog zakona glasi:

„1. U izreci presude, sudac određuje je li otkaz zakonit, nezakonit ili ništav.

Otkaz je zakonit kada je dokazana povreda koju poslodavac navodi u odluci o otkazu. Nezakonit je u protivnom slučaju ili kada nisu poštovani formalni zahtjevi iz članka 55. stavka 1. [statuta radnika].

[...]

2. Svaki otkaz koji za razlog ima jedan od uzroka diskriminacije predviđen ustavom ili zakonom, ili koji uzrokuje povredu temeljnih prava i javnih sloboda priznatih radniku, ništav je.

[...]“

18 Članak 110. stavak 1. navedenog zakona glasi kako slijedi:

„Ako je otkaz proglašen nezakonitim, poslodavcu se nalaže da radnika vrati na posao pod istim uvjetima koje je imao prije otkaza i da mu isplati zaostatke plaće na koje upućuje članak 56. stavak 2. [statuta radnika] ili, prema izboru, da mu isplati otpremninu čiji je iznos određen sukladno odredbi članka 56. stavka 1. [statuta radnika][...]“

19 Članak 113. istog zakona propisuje:

„Ako je otkaz proglašen ništavim, poslodavcu će se naložiti da radnika odmah vrati na posao i da mu isplati zaostatke plaće. [...]“

20 Članak 181. stavak 2. Zakona 36/2011 predviđa:

„Kada je dokazano postojanje indicija koje dopuštaju zaključiti da postoji povreda temeljnog prava ili javne slobode, na tuženiku je da na raspravi pruži objektivno i razumno, dovoljno potkrijepljeno opravdanje, usvojenih mjera i njihove proporcionalnosti.“

21 Članak 2. Real Decreto Legislativo 1/2013 por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social (Kraljevski zakonodavni dekret 1/2013 o izmjeni općeg zakona o pravima osoba s invaliditetom i njihove društvene integracije), od 29. studenoga 2013. (BOE br. 289, od 3. prosinca 2013., str. 95635.), sadržava sljedeće definicije:

„[...]“

(a) invaliditet označava situaciju u kojoj se nalaze osobe koje imaju dugotrajna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

[...]

(c) izravna diskriminacija označava situaciju u kojoj se nalazi osoba s invaliditetom kada se s njom postupa na nepovoljniji način nego s drugom osobom u sličnoj situaciji, iz razloga njezina invaliditeta.

(d) neizravna diskriminacija postoji kada zakonska ili regulatorna odredba, sporazumna ili ugovorna klauzula, individualni sporazum, jednostrana odluka, kriterij ili praksa ili pak okoliš, proizvod ili usluga koji su naizgled neutralni, mogu uzrokovati konkretnu nepogodnost za jednu osobu u odnosu na drugu, iz razloga njezina invaliditeta, u mjeri u kojoj objektivno ne odgovara zakonitoj svrsi i ako sredstva za njezino postizanje nisu prikladna i potrebna.

[...]“

Glavni postupak i prethodna pitanja

22 Bootes Plus je 17. travnja 2014. zaposlio M. Daouidija kako bi radio kao pomoćnik u kuhinji u jednom od restorana u hotelu koji se nalazi u Barceloni (Španjolska).

23 Zbog toga su M. Daouidi i Bootes Plus sklopili ugovor o povremenom radu koji je opravdavan povećanim opsegom posla u restoranu, u trajanju od tri mjeseca, za 20 sati tjedno. Tim je ugovorom bio predviđen probni rok od 30 dana. M. Daouidi i Bootes Plus su 1. srpnja 2014. sporazumno pretvorili navedeni ugovor o radu s nepunim radnim vremenom u ugovor s punim radnim vremenom od 40 sati tjedno.

- 24 Ugovor M. Daoudija produžen je 15. srpnja 2014. za devet mjeseci te je njegov prestanak određen za 16. travnja 2015. Šef kuhinje dao je pozitivno mišljenje za to produljenje te je odobrio i pretvaranje ugovora s nepunim radnim vremenom M. Daoudija u ugovor s punim radnim vremenom.
- 25 M. Daouidi se 3. listopada 2014. poskliznuo na pod kuhinje restorana u kojem je radio što je uzrokovalo iščašenje lijevog lakta na koji je trebalo staviti gips. M. Daouidi je isti dan pokrenuo postupak radi priznavanja njegove privremene nesposobnosti za rad.
- 26 Dva tjedna nakon te nesreće na radu, šef kuhinje kontaktirao je M. Daoudija kako bi pitao za njegovo zdravstveno stanje i izrazio zabrinutost u vezi trajanja njegove situacije. M. Daouidi mu je odgovorio da se ne može odmah vratiti na posao.
- 27 M. Daouidi je 26. studenoga 2014., dok je još bio privremeno nesposoban za rad, od Bootes Plus primio odluku o stegovnom otkazu, sastavljenu na sljedeći način:
- „Žalimo što Vas moramo obavijestiti da smo odlučili prekinuti Vaš radni odnos koji Vas veže za naše poduzeće te vas otpustiti s današnjim datumom. Tu smo odluku donijeli jer ne odgovarate očekivanjima poduzeća te niste postigli učinak koji poduzeće smatra adekvatnim u ispunjenju zadataka koji odgovaraju vašem radnom mjestu. Te činjenice mogu dovesti do otkaza sukladno [statutu radnika].“
- 28 M. Daouidi je 23. prosinca 2014. pokrenuo postupak pred Juzgado de lo Social n° 33 de Barcelona (radni sud br. 33 u Barceloni, Španjolska) tužbom kojom želi utvrditi ništavost svojeg otkaza u smislu članka 108. stavka 2. Zakona 36/2011.
- 29 U tom pogledu M. Daouidi ističe, s jedne strane, da je njegovim otkazom povrijeđeno njegovo temeljno pravo na tjelesni integritet, uspostavljeno člankom 15. ustava, osobito zato što je direktor restorana od njega zatražio da nastavi s radom za vikend od 17. do 19. listopada 2014., što on nije bio u stanju učiniti. S druge strane, taj je otkaz diskriminatoran jer je kao stvarni uzrok imao privremenu nesposobnost za rad koja je posljedica nesreće na radu i jer, osobito ulazi pod pojam „invaliditeta“ u smislu Direktive 2000/78 i presude od 11. travnja 2013., HK Danmark (C-335/11 i C-337/11, EU:C:2013:222).
- 30 Podredno, M. Daouidi je od tog suda zahtijevao da njegov otkaz proglasi „nezakonitim“ u smislu članka 108. stavka 1. Zakona 36/2011.
- 31 Sud koji je uputio zahtjev istaknuo je da postoje dovoljne činjenice da bi se smatralo da je, iako otkaz M. Daoudiju ima izgled i oblik stegovnog otkaza, njegov stvarni razlog nesposobnost za rad u neodređenom trajanju koja je posljedica nesreće na radu koju je pretrpio M. Daouidi.
- 32 Prema mišljenju tog suda, iz sudske prakse Tribunala Superior de Justicia de Cataluña (Viši sud Katalonije, Španjolska), Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) i Tribunal Constitucional (Ustavni sud, Španjolska) proizlazi da se otkaz zbog bolesti ili privremene nesposobnosti za rad koji su posljedica nesreće na radu ne smatra diskriminatornim, s posljedicom da se ne može smatrati „ništavim“ u smislu članka 108. stavka 2. Zakona 36/2011.
- 33 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita se nije li takav otkaz protivan pravu Unije jer čini povredu načela nediskriminacije, prava na zaštitu protiv svakog neopravdanog otkaza, prava na poštene i pravične radne uvjete, prava na pristup davanjima za socijalno osiguranje kao i prava na zdravstvenu zaštitu, zajamčenima člankom 21. stavkom 1., člancima 30., 31., 34. stavkom 1. i člankom 35. Povelje.
- 34 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev pita se postoji li u glavnom postupku diskriminacija utemeljena na „invaliditetu“ u smislu Direktive 2000/78. Najprije, ograničenje koje trpi M. Daouidi od kada je iščašio lakat je očito. U tom smislu, taj sud navodi da je na dan rasprave koja se pred njim održala u glavnom

postupku, odnosno šest mjeseci nakon nesreće na radu M. Daouidija, njegov lakat još uvijek bio u gipsu. Zatim, poslodavac M. Daouidija smatrao je da njegova nesposobnost za rad predugo traje, što je nespojivo s njegovim interesima, s posljedicom da je ispunjen uvjet „trajne“ naravi ograničenja. Konačno, ta odluka o otkazu spriječila je puno i učinkovito sudjelovanje M. Daouidija u profesionalnom životu pod istim uvjetima koje imaju i drugi radnici.

35 U slučaju da je otkaz M. Daouidija bio izvršen uz povredu temeljnih prava zaštićenih pravom Unije, taj bi otkaz trebao biti proglašen ništavim, a ne samo nezakonitim.

36 U tim je okolnostima Juzgado de lo Social n° 33 de Barcelona (Radni sud br. 33 u Barceloni) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li opću zabranu diskriminacije proglašenu u članku 21. stavku 1. Povelje tumačiti na način da u njezino područje zabrane i zaštite, ulazi odluka poduzeća o otkazu radniku, koji je do tada u profesionalnom smislu bio dobro ocijenjen, samo zbog činjenice da je privremeno nesposoban za rad – na neodređeno vrijeme – zbog nesreće na radu i to dok je ostvarivao zdravstvenu njegu i naknadu od socijalnog osiguranja?

2. Treba li članak 30. Povelje tumačiti na način da zaštita koja se treba osigurati radniku koji je očito dobio arbitraran i nedopusšten otkaz, treba biti predviđena nacionalnim propisom za svaki otkaz kojim se krši temeljno pravo?

3. Ulazi li odluka poduzeća o otkazu radniku, koji je do tada u profesionalnom smislu bio dobro ocijenjen, samo zbog činjenice da je privremeno nesposoban za rad – na neodređeno vrijeme – zbog nesreće na radu i to dok ostvaruje zdravstvenu njegu i naknadu od socijalnog osiguranja u područje primjene članka 3., 15., 31., 34. stavka 1. i članka 35. stavka 1. Povelje (ili samo područje primjene jednog ili više njih)?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na prethodna tri pitanja (ili jedno od njih) i u slučaju da Sud odluči da odluka o otkazu radniku, koji je do tada u profesionalnom smislu bio dobro ocijenjen, samo zbog činjenice da je privremeno nesposoban za rad – na neodređeno vrijeme – zbog nesreće na radu dok ostvaruje zdravstvenu njegu i naknadu od socijalnog osiguranja, ulazi u područje primjene nekog ili nekih članka [Povelje], može li ih nacionalni sud primijeniti kako bi odlučio u sporu između pojedinaca, makar samo zato što, ovisno o tome je li riječ o ‚pravu‘ ili ‚načelu‘, treba smatrati da imaju horizontalan učinak ili zato što valja primijeniti ‚načelo usklađenog tumačenja‘?

5. U slučaju negativnog odgovora na četiri prethodna pitanja, ulazi li u koncept ‚izravne diskriminacije zbog invaliditeta‘ kao razloga diskriminacije iz članka 1., 2. i 3. Direktive 2000/78 odluka poduzeća o otkazu radniku, koji je do tada u profesionalnom smislu bio dobro ocijenjen, samo zbog činjenice da je privremeno nesposoban za rad – na neodređeno vrijeme – zbog nesreće na radu?“

Peto pitanje

37 Petim pitanjem koje valja najprije ispitati, sud koji je uputio zahtjev u biti pita, treba li Direktivu 2000/78 tumačiti na način da činjenica da je osoba privremeno nesposobna za rad, u smislu nacionalnog prava, na neodređeno vrijeme, zbog nesreće na radu, sama po sebi implicira da se ograničenje sposobnosti te osobe može kvalificirati „trajnim“ u smislu pojma „invaliditeta“ iz te direktive.

- 38 U prvome redu, valja istaknuti da je svrha Direktive 2000/78, kao što proizlazi iz njezina članka 1., utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije, u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, na temelju razloga navedenih u tom članku, među kojima se nalazi invaliditet. Na temelju članka 3. stavka 1. točke (c) ta se direktiva primjenjuje, u granicama nadležnosti prenesenih na Europsku uniju, na sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, osobito u odnosu na uvjete otkaza.
- 39 U ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev želi znati ulazi li stanje M. Daouidija, koji je dobio otkaz dok je bio u stanju privremene nesposobnosti za rad u smislu nacionalnog prava, na neodređeno vrijeme, u pojam „invaliditeta“ u smislu navedene direktive.
- 40 U tom smislu valja podsjetiti da je Unija Odlukom 2010/48 odobrila Konvenciju UN-a o invaliditetu. Stoga odredbe te konvencije od trenutka stupanja na snagu te odluke čine sastavni dio pravnog poretka Unije (vidjeti presudu od 18. ožujka 2014. Z., C-363/12, EU:C:2014:159, t. 73. i navedenu sudsku praksu). Osim toga, iz dodatka Prilogu II. navedenoj odluci proizlazi da je, što se tiče autonomije i socijalne uključenosti, zapošljavanja i obavljanja zanimanja, Direktiva 2000/78 jedan od akata Unije koji se odnose na pitanja regulirana tom konvencijom.
- 41 Slijedi da se na navedenu konvenciju može pozivati u svrhu tumačenja te direktive, koja se mora, u mjeri u kojoj je to moguće, tumačiti u skladu s istom konvencijom (vidjeti presude od 11. travnja 2013., HK Danmark, C-335/11 i C-337/11, EU:C:2013:222, t. 32., kao i od 18. ožujka 2014., Z., C-363/12, EU:C:2014:159, t. 75.).
- 42 Zbog toga je, nakon što je Unija ratificirala Konvenciju UN-a, Sud držao da se pojam „invaliditet“ u smislu Direktive 2000/78 mora shvatiti kao ograničenje koje proizlazi iz trajnih tjelesnih, mentalnih ili psihičkih oštećenja, čije međudjelovanje s različitim preprekama može sprečavati puno i učinkovito sudjelovanje osobe u pitanju u profesionalnom životu na temelju jednakosti s drugim radnicima (vidjeti presude od 11. travnja 2013. HK Danmark, C-335/11 i C-337/11, EU:C:2013:222, t. 38.; od 18. ožujka 2014., Z., C-363/12, EU:C:2014:159, t. 76., kao i od 18. prosinca 2014., FOA, C-354/13, EU:C:2014:2463, t. 53.).
- 43 Nadalje, izraz „osobe s invaliditetom“ korišten u članku 5. te direktive treba se tumačiti na način da obuhvaća sve osobe s invaliditetom koji odgovara definiciji iz prethodne točke (presuda od 4. srpnja 2013., Komisija/Italija, C-312/11, neobjavljena, EU:C:2013:446, t. 57.).
- 44 Valja dodati da navedena direktiva obuhvaća među ostalim i invaliditete prouzročene nesrećama (vidjeti u tom smislu presudu od 11. travnja 2013., HK Danmark, C-335/11 i C-337/11, EU:C:2013:222, t. 40.).
- 45 Stoga, ako nesreća dovodi do ograničenja koje proizlazi osobito iz tjelesnih, mentalnih ili psihičkih oštećenja, čije međudjelovanje s različitim preprekama može sprečavati puno i učinkovito sudjelovanje dotične osobe u profesionalnom životu na ravnopravnoj osnovi s drugim radnicima te ako je to ograničenje dugotrajno, takvo stanje obuhvaćeno je pojmom „invaliditeta“ u smislu Direktive 2000/78 (vidjeti analogijom presudu od 11. travnja 2013., HK Danmark, C-335/11 i C-337/11, EU:C:2013:222, t. 41.).
- 46 U ovom slučaju, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je M. Daouidi pretrpio nesreću na radu i da je iščao lijevi lakat koji je morao biti stavljen u gips. Valja utvrditi da je načelno, takvo tjelesno stanje privremeno.
- 47 Sud koji je uputio zahtjev precizira da je na dan rasprave pred njim u glavnom postupku, odnosno otprilike šest mjeseci nakon te nesreće na radu, lakat M. Daouidija još uvijek bio u gipsu i da on stoga nije bio u mogućnosti obavljati svoju profesionalnu djelatnost.

- 48 U tim okolnostima, nesporno je da je M. Daouidi pretrpio ograničenje sposobnosti, koje proizlazi iz tjelesne ozljede. Stoga, kako bi se odredilo može li se smatrati da je M. Daouidi „osoba s invaliditetom“ u smislu Direktive 2000/78 i da ulazi u područje primjene te direktive, valja ispitati je li to ograničenje njegovih sposobnosti, čije međudjelovanje s različitim preprekama može sprečavati puno i učinkovito sudjelovanje dotične osobe u profesionalnom životu na ravnopravnoj osnovi s drugim radnicima, „trajno“ u smislu sudske prakse navedene u točki 42. ove presude.
- 49 Konvencija UN-a ne definira pojam „trajne“ naravi tjelesnog, mentalnog, intelektualnog ili osjetilnog oštećenja. Direktiva 2000/78 ne definira pojam „invaliditeta“ niti navodi pojam „trajnog“ ograničenja sposobnosti osobe u smislu navedenog pojma.
- 50 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, iz zahtjeva za ujednačenu primjenu prava Unije kao i načela jednakosti proizlazi da se pojmovi iz odredbe prava Unije koja ne sadržava nikakvo izričito upućivanje na pravo država članica za utvrđivanje njezina smisla i dosega moraju u pravilu autonomno i ujednačeno tumačiti u cijeloj Europskoj uniji, uzimajući u obzir kontekst odredbe i cilj koji se želi postići propisom o kojem je riječ (vidjeti osobito presude od 18. siječnja 1984., Ekro, 327/82, EU:C:1984:11, t. 11., i od 16. lipnja 2016., Pebros Servizi, C-511/14, EU:C:2016:448, t. 36.).
- 51 U nedostatku takvog izričitog upućivanja na pravo država članica, pojam „trajnog“ ograničenja sposobnosti osobe u smislu pojma „invaliditeta“ iz Direktive 2000/78 treba dakle tumačiti autonomno i ujednačeno.
- 52 Iz toga slijedi da činjenica da je M. Daouidi obuhvaćen pravnim režimom „privremene“ nesposobnosti za rad u smislu španjolskog prava, ne može isključiti kvalifikaciju njegove nesposobnosti za rad kao „trajne“ u smislu Direktive 2000/78, tumačene s obzirom na Konvenciju UN-a.
- 53 Osim toga, „trajnu“ narav ograničenja treba ispitati s obzirom na stanje nesposobnosti dotične osobe kao takvo, na dan na koji je u odnosu na nju donesen navodno diskriminatorni akt (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2006., Chacón Navas, C-13/05, EU:C:2006:456, t. 29.).
- 54 Kada je riječ o pojmu „trajne“ naravi ograničenja u kontekstu članka 1. Direktive 2000/78 i cilja te direktive, valja podsjetiti da sukladno sudskoj praksi Suda, važnost koju zakonodavac Unije daje mjerama za prilagodbu radnog mjesta invaliditetu pokazuje da je uzeo u obzir slučajeve u kojima je sudjelovanje u profesionalnom životu onemogućeno tijekom dužeg razdoblja (vidjeti presudu od 11. srpnja 2006., Chacón Navas, C-13/05, EU:C:2006:456, t. 45.).
- 55 Na sudu koji je uputio zahtjev je da provjeri je li ograničenje sposobnosti dotične osobe „trajno“, pri čemu je takva ocjena prije svega činjenična.
- 56 Među indicijama koje omogućavaju smatrati da je ograničenje „trajno“ nalazi se osobito činjenica da na datum navodno diskriminatorne činjenice, nije jasno određen kratkoročni završetak nesposobnosti dotične osobe, ili kao što je u bitnome naveo nezavisni odvjetnik u točki 47. svojeg mišljenja, činjenica da se ta nesposobnost može značajno produžiti prije oporavka navedene osobe.
- 57 U okviru provjere „trajne“ naravi ograničenja sposobnosti dotične osobe, sud koji je uputio zahtjev treba temeljiti svoju odluku na ukupnosti objektivnih elemenata kojima raspolaže, osobito na dokumentima i potvrdama koje se odnose na stanje te osobe, sastavljenih na temelju aktualnih medicinskih i znanstvenih saznanja i podataka.
- 58 U slučaju da sud koji je uputio zahtjev dođe do zaključka da je ograničenje sposobnosti M. Daouidija „trajno“ valja podsjetiti da je nepovoljno postupanje utemeljeno na invaliditetu protivno zaštiti iz Direktive 2000/78 samo u mjeri u kojoj predstavlja diskriminaciju u smislu članka 2. stavka 1. te direktive (vidjeti presude od 11. srpnja 2006., Chacón Navas, C-13/05, EU:C:2006:456, t. 48., kao i od 11. travnja 2013., HK Danmark, C-335/11 i C-337/11, EU:C:2013:222, t. 71.).

- 59 S obzirom na prethodna razmatranja na peto pitanje valja odgovoriti da Direktivu 2000/78 treba tumačiti na način da:
- činjenica da je dotična osoba privremeno nesposobna za rad u smislu nacionalnog prava, na neodređeno vrijeme, zbog nesreće na radu, ne znači sama po sebi da se ograničenje sposobnosti te osobe može kvalificirati kao „trajno“ u smislu definicije „invaliditeta“ iz te direktive, tumačene u skladu s Konvencijom UN-a;
  - među indicijama koje omogućavaju smatrati da je takvo ograničenje „trajno“ nalazi se osobito činjenica da na datum navodno diskriminatorne činjenice, nije jasno određen kratkoročni završetak nesposobnosti dotične osobe, ili činjenica da se ta nesposobnost može značajno produžiti prije oporavka navedene osobe, i
  - u okviru provjere te „trajne“ naravi, sud koji je uputio zahtjev treba temeljiti svoju odluku na ukupnosti objektivnih elemenata kojima raspolaže, osobito na dokumentima i potvrdama koje se odnose na stanje te osobe, sastavljenih na temelju aktualnih medicinskih i znanstvenih saznanja i podataka.

O prvim trima prethodnim pitanjima

- 60 Svojim prvim četirima pitanjima, koje na drugom mjestu valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti traži tumačenje članaka 3., 15., 21. stavka 1., članaka 30., 31., 34. stavka 1. i članka 35. Povelje u situaciji poput one iz glavnog postupka.
- 61 U tom pogledu, valja podsjetiti da prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u okviru prethodnog postupka na temelju članka 267. UFEU-a Sud može tumačiti pravo Unije samo u granicama dodijeljene nadležnosti (presuda od 27. ožujka 2014. Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, t. 27., i rješenje od 25. veljače 2016., Aiudapds, C-520/15, neobjavljeno, EU:C:2016:124, t. 18.).
- 62 Kada je riječ o Povelji, njezin članak 51. stavak 1. propisuje da se odredbe Povelje odnose na države članice samo kada one provode pravo Unije. Članak 6. stavak 1. UEU-a kao i članak 51. stavak 2. Povelje preciziraju da se njezinim odredbama ne proširuje područje primjene prava Unije preko nadležnosti Unije kako su utvrđene u Ugovorima.
- 63 Kao što proizlazi iz ustaljene sudske prakse Suda, kada pravna situacija ne ulazi u područje primjene prava Unije, Sud nije nadležan o njoj odlučivati a odredbe Povelje na koje se eventualno poziva ne mogu same po sebi biti temelj te nadležnosti (vidjeti presudu od 26. veljače 2013., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, t. 22., i rješenje od 25. veljače 2016., Aiudapds, C-520/15, neobjavljeno, EU:C:2016:124, t. 20.).
- 64 U tom pogledu valja utvrditi da u ovom stadiju glavnog postupka, nije utvrđeno da bi predmetna situacija ulazila u područje primjene pravne odredbe Unije, različite od onih koje se nalaze u Povelji.
- 65 Naime, kada je riječ osobito o Direktivi 2000/78, kao što je izneseno u okviru odgovora na peto pitanje, činjenica da je osoba privremeno nesposobna za rad u smislu nacionalnog prava, na neodređeno vrijeme, zbog nesreće na radu, ne znači samo po sebi da se ograničenje koje trpi ta osoba može kvalificirati „trajnim“ u smislu pojma „invaliditeta“ iz Direktive 2000/78.
- 66 Osim toga, odluka kojom se upućuje prethodno pitanje osobito ne sadržava nikakvu prognozu o eventualnom oporavku, potpunom ili djelomičnom, M. Daouidija ili podatke o mogućim posljedicama koje će imati ta nesreća za ostvarenje zadataka radi kojih je zaposlen.

- 67 Stoga, kao što je naveo nezavisni odvjetnik u točki 52. svojeg mišljenja, s obzirom na to da je primjena Direktive 2000/78 u glavnom postupku vezana za ocjenu suda koji je uputio zahtjev, koja će biti provedena nakon ove presude Suda, ne može se smatrati da je situacija iz glavnog postupka u ovom stadiju postupka obuhvaćena pravom Unije (u tom smislu vidjeti presudu od 27. ožujka 2014., Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, t. 40.).
- 68 U tim okolnostima valja zaključiti da Sud nije nadležan odgovoriti na prva četiri pitanja.

Troškovi

- 69 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Direktivu Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja treba tumačiti na način da:

- činjenica da je dotična osoba privremeno nesposobna za rad u smislu nacionalnog prava, na neodređeno vrijeme, zbog nesreće na radu, ne znači sama po sebi da se ograničenje sposobnosti te osobe može kvalificirati kao „trajno“ u smislu definicije „invaliditeta“ iz te direktive, tumačene u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom koja je odobrena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2010/48/EZ od 26. studenoga 2009.;
- među indicijama koje omogućavaju smatrati da je takvo ograničenje „trajno“ nalazi se osobito činjenica da na datum navodno diskriminatorne činjenice, nije jasno određen kratkoročni završetak nesposobnosti dotične osobe, ili činjenica da se ta nesposobnost može značajno produžiti prije oporavka navedene osobe, i
- u okviru provjere te „trajne“ naravi, sud koji je uputio zahtjev treba temeljiti svoju odluku na ukupnosti objektivnih elemenata kojima raspolaže, osobito na dokumentima i potvrdama koje se odnose na stanje te osobe, sastavljenih na temelju aktualnih medicinskih i znanstvenih saznanja i podataka.

Potpisi